

603
604

Աղյուսակ

Երկու գլխով.

Առիւծի և

խոզանի.

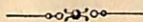
Թիֆլիս

1882.

ԱՆԳԵՐՄԷՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Տ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ.

1002
2265
2

ԽՈԶՄԱՆԾ

№ V

Նուէր բնականը արուեստա-
կանին գերադասող հայ օրի-
որդներին:

ԹԻԳԼԻՍ

ՏՊԱՐԱՆ Մ. ՎԱՐՆԱՆԵՆԻՍԻՆ ԵՒ ԶՆԿ.

1881

եւ այն էլ միայն մի վարդ էր բացվում վերան, բայց ի՞նչ վարդ էր լինում այն... նա այնպիսի զարմանալի անուշահոտութիւն էր բուրում, որ հոտոտելով՝ մարդ միանգամայն մոռանում էր իւր բոլոր հոգսերն ու վշտերը: Այս թուփը իւր սոխակն ունէր եւ այնպէս էր երգում, որ ասես թէ բոլոր ամենալաւ դայլայլիկները ժողովուած միաւորուած լինէին նորա կրկորդի մէջ: Իշխանազունը հարսնացուի համար այս վարդը ու այս սոխակը ընծայ նշանակեց. երկուսն էլ արծաթի մեծամեծ ամանների մէջ տեղաւորեց եւ ուղարկեց նորան:

Թագաւորը հրամայեց այս իրերը բերել իւր մօտ դահլիճը, ուր իշխանուհին իւր պալատական օրիորդների հետ աչքբխուկի էր խաղում. արծաթեայ անօթները տեսնելով՝ նա ուրախութիւնից ծափ տուեց:

— Ա՛խ, երանի՛ թէ այս մի փոքրիկ կատու լինի, — ասաց նա... բայց նոյն րոպէին ամանից վարդը հանեցին:

— Ի՞նչ գեղեցիկ է շինած, է՛հ. ասացին օրիորդները:

— Ոչ միայն գեղեցիկ, — նկատեց թագաւորը, — այլ եւ ամենահիանալի է:

Բայց իշխանուհին ձեռքով շօշափեց

վարդը լեռաբէշ մնաց որ զբացողի՞նք մայրի
 կարիկը հանրիկը — ասաց նա, — այն ա՞ն
 թուեստական վարդ չէ: այն բնական է, որ
 մի անգամ ինչ կրկնեցին բոլոր օրիորդները,
 — նա բնական է: դ՛ի սո՛ւրբ մի միջոցով
 յիշատակե՛ք՝ մի բարկանա՛ք առաջ դեռ
 մի իմանանք թէ՛ միւս ամանն է՛ն ինչ կայ
 — նկատեց թագաւորը: Բայտեղ սոխակը
 հանեցին. նա այնպէս զմայլեց ու զհեղանա-
 կով երգեց, որ ինչ որ չը կարողացաւ նորա
 մասին մի վատ խօսք անել, որոգնա դիձ ձմի
 — Superbe, chapmant! բացականչեցին
 օրիորդները, որովհետեւ նորա բոլորն էլ
 ֆրանսերէն կտորտաւում էին, մինը միւսին
 վատթար: Սիւրբ մի միջոցով մայր
 զմայլեց այս թռչնակը — նկատեց մի
 ծեր սրբալատական, — յիշեցնում է ինձ հան-
 գուցեալ թագուհու երգի հօնը. միանգամայն
 նոյն եղանակն է եւ նոյն դայլայլիկները:
 — Այո, — ասաց թագաւորը, — ես երբեք
 նման լաց եղաւ չգտի զն մազո՞ւ ծաղաբոյ
 — Յոյս ունիմ, որ սա բնական թռչուն
 չը լինի, չէ՞: — հարցրուց իշխանուհին: յո
 բնական է, գաւտաօխանեցին սոխակը
 բերող մարդիկը: Սիւրբ մի միջոցով սոխակը
 — Ի՛նչ, որ այդպէս է՛ թող թող զհայ

իրան համար, ուր ուղղում է, — ասաց իշխա-
 նուհին եւ ամենեւին չըյօժարեց թոյլ տալ,
 որ իշխանազունը գայ: Բայց մայրս ու
 Բայց իշխանազունը չը վրդովեցաւ այս ըն-
 դունելութիւնից. նա իւր հրեմք սեւ ու կի-
 նամոնագոյն ներկ քսեց, գլխարկը գլուխը
 քաշեց մինչեւ աչքերը եւ գնաց թագաւոր-
 րական պալատի դուռը ձեռքից: Բայց —
 թագաւորն ապրած կենայ: — ասաց նա,
 — արդեօք չէ՞ք կարող որելիցէ մի տեղ տալ
 ինձ ձեր ամրոցումը: Գոսոյ տալի մի միսն
 — Ծանում եմ, — պատասխանեց թագա-
 ւորը: — քաղմաթիւ մարդիկ տեղ են խնդրում
 ինձանից, այս պատճառով ինքս էլ չը գի-
 տեմ քո բանը գլուխ կը գայ՝ թէ ոչ: Բայց ես
 կը մտածեմ քո մասին: սակայն՝ սոխախիւր
 քիչ մնաց մտանում էի՝ որ ինձ խազարած
 է հարկաւոր, որովհետեւ ես զատ անչափ
 խոզեր ունեմ: Բայց մայրս իշխանազունը գարձաւ արքունի
 խոզարած: Նորան մի փոքրիկ կեկտոտ խուց
 տուին խոզանոցի կողքին: Բայց պառնին
 օրը նա առաւօտից նստեց եւ մինչեւ իրիկ
 նապասը մի փոքրիկ գեղեցիկ կճուճ շինեց
 դուրս բերաւ, բերանի շուրջը մանրիկ բո-
 ժոժներ շարած: Հէնց որ կճուճի մէջ ջու-

րը սկսում էր եւ գայ՝ բոժոժիկները զրնգ-
 զրնգում էին զարմանալի ներդաշնակու-
 թեամբ եւ երգում էին այս հին երգը: —
 «Ա՛խ, Ա՛գոստոս, իմ նազելի՛ բարեկամ,
 «Բոլոր անցա՛ւ, անցա՛ւ, անցա՛ւ»:
 «Բայց այս կճուճի ամենից զարմանալի բա-
 նը այն էր, որ մատը նորա շոգիններին
 վերայ բռնելով՝ մարդ կարող էր հաստելով
 իմանալ թէ՛ քաղաքի բոլոր խոհանոցնե-
 ինքն ինչ տեսակ կերակուրներ էին պատ-
 րաստվում: Ուրեմն հասկանալի է, որ կճու-
 ճը այն չէր ամենեւին, ինչ որ հասարակ
 վարդը: Բայց նա քան յմրցող —
 Սիւնգամ իշխանուհին իւր բոլոր օրիորդ-
 ներով անցնում էր խոզարածի սենեակի մօ-
 տովը: Երգի ձայն լսելով՝ նա կանգնեց եւ
 ուրախ ուրախ փայտաց, որովհետեւ ինքն
 էլ գիտէր լսել «Ա՛խ, Ա՛գոստոս» իմ նա-
 զելի՛ բարեկամ: Բայց միակ երգն էր այս, որ
 նա իմանում էր: Բայց մի մայրս էր ա-
 ծում: — Բայց նա քան յմրցող —
 «Ա՛յո՛, այն երգն է՛, որը ես գիտեմ ա-
 ծել: — ասաց նա: Այս խոզարածը կրթուած
 մարդ պէտք է լինի: Բնացէ՛ք հարցէ՛ք թէ՛
 ինչ արժէ այն գործիքը: Բայց ունի —
 Օրիորդներին մէկը հարկադրուեցաւ գնալ

ներքե փողարածից նրկուղը, դբայց արոպ
 համար ցնա փայտեայ փոխամաններ հաքաւ
 առաջարդ միջ սլա միջ նուրդ մ գնածի
 մ — Բանի ետ անում այս կճուճը, — հարց-
 րուց օրիորդը մ անքմա անքմա գոյո՞ւ
 — ալ ի շխանու հու մտասն համբոյրը, պա-
 տնսխանեց խոզարածը, մ զս լո՞՞ միս զմ
 խոբ անսոբած ոչ անի, — բացականչեց օ-
 բիորդը, յոյ գոյոց վգարաց, ին յամանկ
 — ու Պակաս չեմ փար, — ասաց խոզարածը,
 — չը, քնչ պատանխանեց անա, — հարց-
 րուց ի շխանու հին, մի մմմնա գձ միս զմ
 — Հաղորդել անգամ չեմ վստահանում
 առացի օրիորդը, մի միջ ամանկ յ նուրմայ Ս
 — օն ի է լու, աղանջում անսա քմա խոզմ
 մ — Թրիորդը հրամանը կատարեց, մ գիտ
 մ գձ Ախմար խոսուց ի շխանու հին եւ հե-
 աացան, Բայց մի քանի քայլ փոխեց թէ չէ՝
 ըոժոժիկները սկսեցին գեղեցիկ ածել, միս
 — Ախ, Ապոստոս, իմ նազելի բարեկամ
 «Բոլորն անցաւ, անցաւ, անցաւ, մ ո՞՞
 — Ախր, — առաց ի շխանու հին, — գնա՛
 հարցրո՛ւ, տես իմ օրիորդների տասն համ-
 բոյրին իր համաձայնի՞, միջ չ գա՞լա քոսն
 — Նա՛տ շնորհակալ եմ, — գատնախանեց
 խոզարածը այս առաջարկութեանը, — ի շխա-

նու հու տասն համբոյրն է թէ չէ՝ կճուճը
 չեմ տալ: ցցմն
 րօ — է, քնչ ջանջալ բուն դառնալ տնաց
 ի շխանու հին, — Բայց դէ որ այդ պէս է՝ դո՞ք
 պէտք է չորտ կողմով կանգնէք, որ ոչ չը
 չը տեսնէ այս քաճրմուս սիճղայիցա սիլուս գձ
 — Թրիորդները շրջապատեցին նորան իրանց
 շորերի քլանցները փռեցին եւ խոզարածը
 տնտն համբոյրն ստացաւ ի սկ ի շխանու
 հին կճուճը: գձգձ սմ այժմքմա խոսն
 աղՍէ՛ ծ ուրախութիւն աղանալ, ողջ երե-
 կային եւ ողջ ցերեկը կճուճու մը ջուր էին
 եռացնում, ամբողջ քաղաքումը սարքունի
 սենեկապատի տանից սկսած մինչեւ կօշկա-
 կարի տունը, ոչ մի խոհանոց չը մնաց, որ
 ի շխանու հին եւ իւր օրիորդները չիմանային
 թէ՛ ո՞ր կնչ է պատրաստում: Թրիորդ-
 ները պարում էին ու ծափ տալիս: յոմայ
 — Սենք գիտենք թէ՛ ո՞վ է համալ արգա-
 նակ ու ձուձեղ ուտելու, ո՞ւմ տանը փը-
 լաւ ու կանանցի են պատրաստում: քնչ
 հետաքրքրական է է: մաստ զս անսա
 — Նա՛տ հետաքրքրական է — նկատեց ար-
 բունիքի գերաստիճան տիկինը: սրիմքրո
 — Այո՛, բայց մտիկ արէք, բերաններիցք խճսք
 չը հանէք. ես տխր թագաւորի պղկ կ եմ:

— Ռէ՛ լա՛, դէ՛ ի՛նչ հարկէ՛ որ, — ասացին աս-
մենքը:

Խողարածը այսինքն՝ իշխանագուհի, որ
չէր անցկացնում՝ որ մի բան չը շինէր: Այս-
պէ՛ս նա մի ճրճուան շինեց, որ երբ պտոյտ
էր տալիս աշխարհիս ստեղծագործութիւնից
գէսը հնարուած ամենատեսակ պարերը ու
եղանակները անում էր:

— Superbe chapmant! ասաց իշխանուհին,
մօտով անցնելիս: Ես երբէք սորանից չաւ-
երածշտութիւն լսած չեմ: Գնա՛ մի նորա
մօտ եւ հարցրո՛ւ թէ՛ ի՛նչ արժէ այն գոր-
ծիքը: Բայց ես այլ եւս պնօշտի չէ՛մ անելու:

— Նա իշխանուհու հարիւր պնօշտին է
ուզում: — յայտնեց այն օրիորդը որ գնա-
ցել էր հարցնելու:

— Նա երեւի խելագարուած է, ասաց իշ-
խանուհին եւ հեռացաւ: Բայց մի քանի
քայլ արաւ ու կանգնեց: — Պէտք է արուես-
տը պաշտպանել, խրախուսել, — նկատեց
նա: — Ես թագաւորի աղջիկն եմ: Նորան
ասա՛, որ տասն համբոյրը ինձանից կը
ստանայ, իսկ մնացեալը կարող է իմ օրի-
որդներին ստանալ:

— Է՛հ, այդ ամենեւին մեր սրտովը չէ՛,
չենք կարող: — հակառակեցին օրիորդները:

— Դարտակ բա՛ն է, ասաց իշխանու-
հին, — եթէ՛ ես կարողանում եմ նորան
համբուրել ձեզ ինչ է հղել: Իմացէ՛ք, որ ձեզ
ե՛ս եմ կերակրում եւ բօծիկ տալիս: Ի՛նչ
ձար չը կար: օրիորդները կրկին գնացին
խողարածի մօտ:

— Իշխանուհու հարիւր համբոյրը, — կըրկ-
նեց նա, — պակաս չի լինիլ:

— Ռէ՛ լա՛, իմ շուրջս կանգնեցէ՛ք, —
ասաց իշխանուհին: Եւ օրիորդները շոր-
ջապատեցին նորան ու խողարածը սկը-
սեց համբուրել իշխանուհուն:

— Այն ինչ բազմութիւն է հաւաքուած
խողանոցի մօտ, թագաւորն ասաց ինքն ի-
րան, որ այն ժամանակ պատշգամբն էր
գուրս եկել: Նա աչքերը սրբեց ու ակնոցը
դրավ: — Այն հօ բոյոր մեր օրիորդներն են,
պէլութիւն են անում գնամ մի նայեմ:
տեսնեմ այն ի՛նչ են անում:

Նա հանեց կօշիկները, որով պատշգամբումը
կանգնած էր, եւ հողաթափները հագաւ,
բախն իջնելով թագուն գնաց օրիորդների
մօտ: Նորանք այնպէս էին զբաղուած համբոյր-
ները համբելով՝ որ թագաւորին չը տեսնու-
նա բարձրացաւ ոտի ծայրերի վերայ եւ նայեց:

— Այս ինչ բան է, գոչեց նա, տեսնելով

որ այնտեղ պատուի և նախուհու հաղ-
 թեալի մի խանութ հարգելին թիկացրած է
 ճիշտ այն բնակին կիր խոզարած ընդ թիկան
 եւ վեցերորդ համբոյրն էր սպանուած ու
 մի մարտիկ այստեղից, — ասաց թագաւորը՝
 սաստիկ բարկացած: Եւ իշխանուհին խո-
 զարածի հետ միասին արտօրջեցաւ հօր տե-
 րութիւնից: — Եւ սպաս — ամ բո՞ւ
 — Իշխանուհին կանգնած յայտէր լինում,
 խոզարածը նորան ծաղրում էր իսկ անձ-
 րեւը հեղեղի պէս թափում էր նորա գրէ-
 խին: — Եւ յո՞ւմաւից յիշուցանա՞ր
 ծա — Ախ, եւ թշուա՞նական, — ասաց իշխա-
 նուհին — ինչո՞ւ եւ գեղեցիկ իշխանազնին
 չի գնացի: Եւ քան Ստաւա՞ծս եւ ինչ անբախ-
 ւումս յո բոցոս զլից յամ զիմ սղոթ
 — Այն ժամանակ խոզարածը մի ծառի քա-
 մակ գնաց, երեսի սեւ ու կինամինաբոյն
 ներկը լուացաւ: Հանեց կեղտոտ շորերը ու
 իշխանական հագուստով դուրս եկաւ նա
 այնպէս փառասեղ էր, որ իշխանուհին ա-
 կամայ գլուխ արեց եւ չորեց նորա արա-
 ջին: — Եւ որպէս յիշուցանա՞ր յո՞ւմ
 — Այժմ ես բանն այնտեղ հասցրի, որ
 արհամարհում եմ քեզ, — ասաց նա: Ինչ
 չուզեցիր պատուաւ որ իշխանազնին գնալ

դու վարդի եւ սոխակի խորհուրդը չը հաս-
 կացար. բայց կարողացար դու խաղալիքնե-
 րի համար խոզարածին համբուրել...: Ահա
 քեզ վարձատրութիւն դորա համար:

Այնուհետեւ նա ճանապարհ ընկաւ իւր
 իշխանութեան երկիրը եւ դուռը նորա ե-
 րեսին խփեց, ծածկեց: Այնտեղ նա կարող
 էր կանգնել եւ երգել.

«Ախ, իմ Աւգոստոս, իմ նազելի բարե-
 կամ»

«Իողորն անցա՛ւ, անցա՛ւ, անցա՛ւ»:

մեր հրատարակութիւնների IV ու V գրքոյկները լոյս ընծայելով, պատիւ ունենք յայտնել, որ ամեն ջանք գործ ենք դնում ու չը պիտի զլանանք, որքան մեր թոյլ ոյժերը կը ներեն, աշխատել շուտով հրատարակել և մնացեալ համարները, իսկ նրանց շուտ թէ քիչ ուշ լոյս տեսնելը կախուած է «հրատ. Գրաս.» համար կարևոր իրաւունքները ստանալուց:

Յայտնում ենք մեր խորին շնորհակալութիւնը այն անձանց, որոնցից ստացել ենք և ստանում ենք համակրական և խրախուսական նամակներ: Այո՛, որքան այդ ցոյցերը մեզ համար քաղցր են և թանկ, նոյնքան էլ պարտաւորացնում են մեզ, մարտել դժուարութիւնների դէմ և շարունակել մեր սկսածը:

Այո՛, այդ բոլորը այժմ ծանր մուրճ է մեզ համար, որի ճնշումից միայն այն ժամանակ մեզ ազատ կը համարենք, երբ հարկաւոր իրաւունքները ձեռք կը բերենք և ճշդութեամբ կը կատարենք մեր խոստումը:

Խորհի՛ն շնորհակալութիւն մեր պարբերական հրատարակութիւններին, որոնք համակրանօք են վերաբերում դէպի մեր փոքրիկ ձեռսարկութիւնը և իրենց էջերում տեղ են տալիս մեր յայտարարութիւններին:

1 Յունիս 1882

Տ. Ն.

Թիւն:

ՄԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅԱՄԵ

ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

1. Բնար Խոտնակ գինն է 50 կ.
2. Պողնանի Ուսուցչի օրագրից Լիազր-
սի պատմածը 20 կ.
3. Երկու մանրավեպ Ալֆօնս Դօդէ 15 կ.
4. Երկու վեպիկ Անդէրսէնից «Սօխի»,
և «Սողարած», գինն է . . . 20 կ.

ՄԱՄԱՌԼԻ ՏԱԿ Է

„Օտարիկ և ծախսկաշատութիւն»,

ԴԻՄԵԼ ԿԱՐԵԼԻ Է՝

ШУШУ. Тиграну Назарянцъ.

Կամ ТИФЛИСЪ

Редакція „Мегу Айнастан“

603
604

0004500

120 13

« Ազգային գրադարան

NL0395442

Գր Ազգային գրադարան

NL0004500

